

УДК 336.741.242

Валентина Страхарчук, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики
Анатолій Страхарчук, кандидат економічних наук, професор кафедри комп'ютерних технологій
Львівського інституту банківської справи УБС НБУ

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ БАНКУ

Теоретично обґрунтовано процедури мінімізації кредитного ризику на базі впровадження сучасних автоматизованих технологій підвищення адекватності визначення платоспроможності фізичних осіб. Запропоновано методика та механізм удосконалення аналізу та оцінки платоспроможності фізичної особи.

Ключові слова: бюро, кредитна історія, банківський ризик, скоринг-аналіз, Internet-обслуговування, платоспроможність.

Рис. 2. Літ. 14.

Валентина Страхарчук, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической кибернетики
Анатолій Страхарчук, кандидат экономических наук, профессор кафедры компьютерных технологий
Львовского института банковского дела УБС НБУ

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕССА БАНКА

Теоретически обоснованы процедуры минимизации кредитного риска на базе введения современных автоматизированных технологий повышения адекватности определения платежеспособности физических лиц. Предложена методика и механизм совершенствования анализа и оценки платежеспособности физического лица.

Ключевые слова: бюро, кредитная история, банковский риск, скоринг-анализ, Internet-обслуживания, платежеспособность.

Valentyna Strakharchuk, Ph. D. (Economic),
Docent of Economical Cybernetic Department
Anatoly Strakharchuk, Ph. D. (Economic)
Professor of Computer Technologies Department
Lviv Institute of Banking

THE WAYS OF IMPROVEMENT OF BANK'S CREDIT PROCESS

Theoretically proved the procedures of minimization of credit risk on the basis of implementation of modern automatic technologies of improve the adequacy determining solvency of individual. Offered the methodic and mechanism improvement of analysis and determining solvency of individual.

Keywords: bureau, credit history, bank risk, scoring-analyses, internet-service, solvency.

Постановка проблеми. Ефективність банківської системи країни є визначальним чинником її розвитку. В умовах кон'юнктури ринку важливе місце належить банківським кредитним операціям. Вигідний для банківських установ і для клієнтів кредитний бізнес прискорює темпи економічного зростання, розширює обсяги виробництва, забезпечує зайнятість населення.

Сьогодні банківська система України переживає не найкращі часи і причиною цього є наслідки світової економічної кризи, яка допомогла провести диференціацію між "хорошими" і "поганими" позичальниками. Близько десяти мільйонів громадян країни протягом 2007 – 2008 років взяли позики в банках. Як свідчать результати аналізу, з них понад два мільйони громадян країни досьогодні порушують терміни виплат за своїми кредитами або взагалі не

виплачують їх. Сьогодні кількість неплатників становить понад 20% від загальної кількості позичальників банків. При цьому банкіри не виключають, що надалі кількість проблемних позик зростатиме. І, перш за все, це стосується кредитів, виданих фізичним особам [13].

На рис. 1. наведено частку знецінених кредитів в портфелі українських банків (проблемні – з прострочкою понад 90 днів та реструктуризовані позики) за даними рейтингового агентства Fitch в динаміці. Стабілізація цих показників, яка простежується останнім часом, відображає визнання проблемних кредитів в минулому і помірні списання починаючи з 2010 р. [14].

Несприятлива ситуація зі своєчасним поверненням кредитів, що склалася сьогодні, значною мірою обумовлена недостатнім науково-теоретичним обґрунтуванням та недосконалістю методичних підходів до оцінки кредитоспроможності

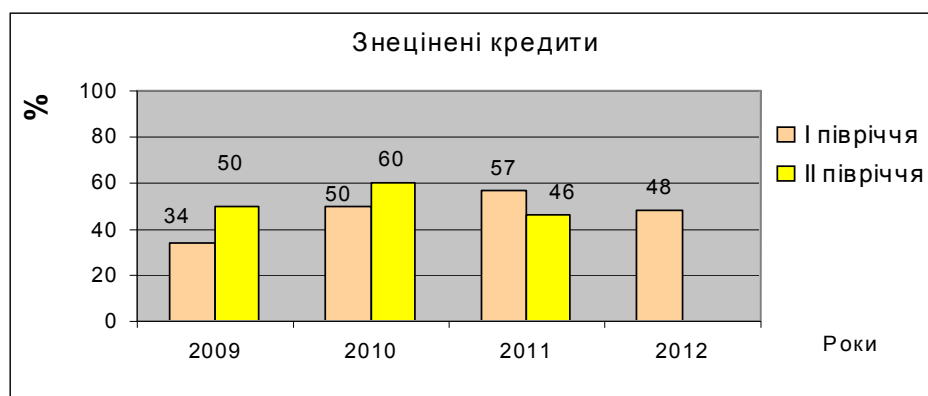

Рис. 1. Динаміка проблемних та реструктуризованих кредитів у кредитному портфелі українських банків

позичальників. Середнизки негативних чинників, що впливають на ефективність кредитного процесу банку, чи найважливішим є ризик окремої кредитної угоди, пов'язаний з нестачею інформації для адекватної оцінки платоспроможності позичальника в межах одного банку-кредитора. Інформація та її еволюція в цьому процесі відіграють виключно важливу роль. А відтак, тема підвищення ефективності інформаційного забезпечення кредитного процесу банку вимагає поглибленого вивчення та розробки [4, 6].

І якщо для юридичних осіб уже напрацьовані певні методи оцінки кредитоспроможності, то для фізичних осіб ці методи не є досконалими, про що свідчить статистика кількості проблемних позик в сфері споживчого та іпотечного кредитування [12]. Суттєву допомогу у вирішенні цих проблем може надати створення та впровадження в кредитну практику банків ефективних автоматизованих технологій ведення кредитних історій позичальників – фізичних осіб, що надасть можливість кредиторам адекватно оцінювати ступінь ризику при наданні кредиту або продажу з відстрочкою платежу. Створення ефективних автоматизованих систем ведення кредитних історій та запровадження їх в кредитну практику українських банків є сьогодні нагальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень. При написанні роботи було здійснено огляд літературних та інших інформаційних джерел, періодичних видань вітчизняних та закордонних авторів, що досягли суттєвих результатів у теорії та удосконаленні практики банківського кредитування: С.Д. Ананко [4], Н.П. Гриньова [5], Х. Грюнінг [6], С. Братанович [6], І.М. Деркач [7], О.С. Кириченко [8], Ю. Кугаткін [9], Р.О. Лозинський [10], А.Г. Новик [11]. Здійснено аналіз основних законодавчих та нормативних актів, що регламентують

функціонування бюро кредитних історій в Україні [1, 2, 3].

Метою наукової роботи є окреслення шляхів мінімізації кредитного ризику банку на базі впровадження ефективних автоматизованих технологій підвищення адекватності визначення платоспроможності позичальників – фізичних осіб.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день процедура отримання кредиту достатньо складна. Позичальник збирає документи, шукає поручителів, а в результаті отримує короткостроковий кредит, як правило за завищеною процентною ставкою. Така ситуація є результатом низки причин, серед яких побоювання кредитних установ щодо неповернення боргу стоїть на першому місці, і, слід зазначити, не безпідставно.

Виявлення сучасних факторів кредитного ризику, пов'язаного з ненадійними позичальниками, дає змогу узагальнити можливі негативні наслідки для банківської системи, зокрема:

- подальше погіршення якості кредитних портфелів банківських установ через зростання частки прострочених і сумнівних кредитів, через втрату об'єктами застави частини вартості;
- зниження прибутковості діяльності банків через необхідність нарощування обсягів резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями та списання банками безнадійної заборгованості;
- виникнення проблем із поверненням зовнішніх запозичень через погіршення фінансових результатів діяльності банків унаслідок низької кредитної активності та капіталізації;
- посилення загрози відтоку капіталу через припинення діяльності в Україні відділень банків з іноземним капіталом внаслідок нестабільної політичної ситуації в умовах економічного спаду

та намагання власників вітчизняних банків зберегти залишки активів;

- подальше обмеження ресурсної бази, а отже й уповільнення темпів кредитування через високий відсоток проблемних кредитів та обережне ставлення зовнішніх кредиторів до ненадійних вітчизняних позичальників;

- падіння ринкової вартості акцій банків.

Отже, процедури мінімізації кредитного ризику, що використовують вітчизняні банки, не забезпечують сьогодні достатнього ступеня захисту банку від збитків. За таких умов всебічна оцінка фінансової стійкості позичальника, включаючи запобігання можливим ризикам неповернення кредитів, дозволить банку цілеспрямовано та ефективно використовувати кредитні ресурси і отримувати стабільні прибутки. Відтак, першочерговим завданням є забезпечення адекватного аналізу та оцінки кредитоспроможності індивідуального позичальника на початковій стадії кредитного процесу за кожною кредитною операцією.

Зі світової практики відомо про прямий зв'язок між інформаційною забезпеченістю і ефективністю фінансового посередництва [4]. Недостатність відомостей про потенційного позичальника, доступних при укладанні угоди, визначається в економічній літературі як інформаційна асиметрія, що має негативний вплив на процес розподілу кредитних ресурсів в економіці. В економічній теорії питання неповноти інформації добре вивчене і пов'язується, перш за все, з такими проблемами, як "несприятливий вибір" і "ризик недобросовісної поведінки". За таких умов кредитор зазвичай не маючи можливості ранжувати позичальників за рівнем їх платоспроможності, вимушений встановлювати усереднені ставки по кредитах, що породжує проблему "несприятливого вибору". Для благонадійних клієнтів такі умови фінансування є невідгдними і неприйнятними, а відтак призводять до відмови від позик. Окрім цього, монопольне положення банків по відношенню до надійних позичальників позбавляє останніх і стимулів до поліпшення своєї репутації, оскільки надалі це жодним чином не відіб'ється на вартості привабливих для них коштів.

Як свідчать дослідження закордонних та вітчизняних економістів, основна причина інформаційної асиметрії полягає у високих витратах оперативного отримання достовірних даних про потенційного позичальника. Водночас, тривалий досвід роботи з окремими клієнтами, в кінцевому результаті, дозволяє банкам адекватно оцінювати рівень їх платоспроможності, але це не

означає, що для них ставки визначаються на справедливому рівні. Навпаки, банки отримують стимул заробити на позичальниках, непрозорих для останніх кредиторів, орієнтуючись в процентній політиці на ринкові умови запозичення.

Як наслідок, на кредитному ринку залишаються найбільш ризиковані позичальники, які з причини інформаційної непрозорості, позбавлені стимулів для ефективного розпорядження отриманими в кредит коштами. Відтак, виникає проблема недобросовісної поведінки, яка створює серйозну загрозу фінансовій стабільності. Кінцевим результатом цих процесів є різке подорожчання позикових ресурсів і зниження рівня кредитної активності [4].

У більшості країн світу кредитори (банки, фінансові компанії, компанії-емітенти кредитних карток, інвестиційні компанії, торговельні компанії, що надають комерційні кредити) на постійній основі для підвищення адекватності оцінки кредитоспроможності індивідуального позичальника обмінюються інформацією про його платоспроможність через бюро кредитних історій (БКІ), таким чином, забезпечуючи безризиковість кредитних операцій, захищаючи себе від неплатоспроможних позичальників [10].

Бюро кредитних історій – компанії, що спеціалізуються на організації обміну інформацією про позичальників між кредиторами. Мотивація до добросовісної поведінки, яка досягається завдяки діяльності бюро кредитних історій, перш за все відбивається на кількості повернутих позик, а також на акуратності виконання графіків платежів. Світовий досвід функціонування БКІ доводить – якщо цей результат, виражений в грошовій формі, виявляється вище отримуваної банком інформаційної ренти, то участь в інформаційному обміні стає для нього ефективним і важливим рішенням. Відтак, наслідком запровадження бюро кредитних історій в банківську кредитну практику є вилучення з кредитного процесу інституту інформаційної монополії банків і, як наслідок, підвищення ефективності розподілу ресурсів [9].

Аналіз світової практики свідчить, що створення та функціонування бюро кредитних історій фізичних осіб цілком і повністю залежить від готовності кредитних установ надати інформацію, що є у них, з метою підвищення прибутковості своїх портфелів внаслідок отримання довідок зі спільної кредитної бази даних. Така система об'єднує багатьох учасників: громадян, кредиторів, як користувачів кредитних історій громадян, кредиторів, як джерел отримання даних для бюро кредитних історій, бюро кредитних історій та регулюючих органів.

Слід відзначити, що кредитори при цьому виконують дві функції. По-перше, вони збирають і накопичують дані про свій досвід роботи з громадянами, і передають ці дані кредитним бюро (сума кредиту, історія платежів, невиплати кредиту тощо відповідно до чинного законодавства). По-друге, в процесі кредитування кредитори використовують інформацію, яку вони самі або інші кредитори надали кредитному бюро [5, 7].

Взаємини між кредиторами значною мірою ґрунтуються на членському договорі, який зобов'язує їх надавати дані кредитним бюро. Це є умовою отримання кредитних довідок. Взаємини між кредитними бюро і громадянами практично повністю визначаються чинними законами та нормативними актами [3].

В Україні сьогодні діють п'ять бюро кредитних історій [9]. Однак, слід зазначити, що всі українські бюро сьогодні знаходяться на стадії накопичення інформації і цей процес співпраці між банками і бюро в Україні, як підтверджує практика, не є ефективним.

Кредитні бюро є інструментом ведення конкурентної боротьби, де інформація про позичальників – важливий “аргумент” ринку кредитування. Як наслідок, констатують банківські експерти, сьогодні небажання БКІ обмінюватися даними призводить до відсутності відповідних баз даних по позичальниках, підтверджуючи відсутність легальних працюючих механізмів накопичення і обміну інформацією між кредитними бюро, небажання банків співпрацювати з бюро кредитних історій. Отже, перевірка потенційних позичальників здійснюється кредитними експертами банків. З огляду на такий стан кредитні установи напрацьовують свою базу даних позичальників, які неодноразово користувалися кредитами, відтак, при обміні інформацією між ними спрощується проведення оцінки кредитоспроможності клієнта, однак несуттєво.

Не зважаючи на підтвердження закордонним досвідом того факту, що діяльність бюро кредитних історій має суттєвий позитивний вплив на процес кредитування, практика доводить – створення і функціонування бюро кредитних історій в Україні, окрім зазначених, сьогодні гальмується ще і такими чинниками, як неоднозначність законодавчих правил щодо визначення, видів даних, які можна збирати і поширювати; неоднозначність визначення дозволених користувачів і одержувачів кредитних довідок; неоднозначність визначення вимог щодо отримання згоди громадян і форм такої згоди;

відсутність раціональних і низьковитратних процедур вирішення суперечок і виправлення помилок; відсутність захисту та відповідальності за надання помилкових відомостей на основі принципу сумлінності і розумних процедур; мінімізація державного регулювання процесу збору і зберігання даних, ведення звітності тощо [8].

В економічно розвинутих країнах кредитна історія громадянина починається з моменту, коли він відкриває свою першу кредитну картку. Встановлюється невеликий ліміт, в межах якого клієнт може використовувати гроші банку, встановлюються чіткі терміни погашення заборгованості. Закордонна практика доводить – якщо громадянин неакуратний в поверненні грошей за кредитною картою, то надалі він навряд чи зможе розраховувати на отримання серйозного кредиту. При цьому не втрачає своєї актуальності розробка та застосування ефективних методик визначення кредитоспроможності та їх якісного інформаційного забезпечення.

Сьогодні українські банки при наданні кредитів не можуть спиратись на дані історії використання держателями кредитних карток, оскільки користування кредитними картками в Україні ще не набуло масового характеру. За таких умов, враховуючи пряму залежність розміру майбутнього кредиту від дисциплінованості повернення коштів у минулому, вважаємо ефективною пропозицією банкам при прийнятті рішення щодо надання кредиту враховувати дані щодо своєчасності та повноти сплати позичальником комунальних та інших послуг, таких як квартплата, телефон, інтернет, електроенергія, сплата податків тощо. На нашу думку, саме цей показник, за відсутності кредитної історії, може стати важливим критерієм допорядності позичальника. Як свідчить світовий практичний досвід, відповідальний платник за комунальні та інші послуги, як правило, є і відповідальним та добropорядним позичальником. Урахування цих даних дозволить забезпечити більш якісну оцінку кредитоспроможності індивідуального клієнта.

Кредитна практика підтверджує, що сьогодні в Україні при наданні кредиту банки не практикують вимогу від позичальника довідки про сплату комунальних та інших платежів. Відтак, організація ведення в Україні кредитних історій фізичних осіб, початковим етапом якої є не перша позика банку, а оплата фізичною особою комунальних та інших послуг, заслуговує на увагу. За таких умов запровадження до скоринг-аналізу фізичної особи даних щодо своєчасності та

повноти сплати комунальних та інших платежів буде слугувати початковим етапом формування кредитних історій фізичних осіб і забезпечить суттєве підвищення ефективності кредитного процесу.

Щодо механізмів реалізації такого підходу, дослідження свідчать, що кредитні бюро в Україні уже достатньо довго намагаються отримати легальний дозвіл для доступу до баз даних організацій, які приймають комунальні платежі, але поки що безрезультатно. Застосування сьогодні автоматизованої технології єдиної системи оплати за енергоносії та житлово-комунальні послуги, а відтак і єдиної інформаційної бази, потенційно надає змогу отримувати необхідні дані – суму заборгованості позичальника і термін прострочення цієї заборгованості за всіма видами послуг, водночас відкриваючи і нові можливості для підвищення рівня інформаційного забезпечення кредитного процесу банку. Наявність в єдиній квитанції загальної суми заборгованості забезпечує зручність і простоту розрахунку кредитоспроможності клієнта. А відтак, на наш погляд, сьогодні набагато простіше і надійніше отримати доступ до загальної бази цих всіх організацій в кожному місті чи області.

Єдина система оплати є розробкою фахівців ВАТ “Мегабанк”. Розроблена система являє собою систему рівноправних учасників, основою якої є Єдиний Розрахунковий Центр (ЄРЦ). Ефективне функціонування єдиної системи оплати є результатом розробки сучасної технології ведення та синхронізації комплексу баз даних постачальників житлово-комунальних послуг регіону з використанням передових технологій обміну інформацією, своєчасної обробки фінансових та інформаційних потоків з підприємствами-постачальниками послуг, організації скоординованої роботи з установами з прийому платежів населення, ретельного підбору та підготовки фахівців для роботи в єдиній системі обліку.

Оскільки основу цієї технології становить Єдиний Розрахунковий Центр ВАТ “Мегабанк”, ефективно рішення щодо підвищення адекватності оцінки кредитоспроможності позичальника ми вбачаємо у залученні ЄРЦ ВАТ “Мегабанк” до кредитного процесу банків, тобто до участі в роботі бюро кредитних історій. Участь ЄРЦ у створенні та функціонуванні бюро кредитних історій дозволить одночасно (при цьому ефективно) контролювати і сплату відсотків за кредит і оплату комунальних послуг. За таких умов База даних ЄРЦ (єдиний реєстр платників,

що створюється на основі інформації, переданої підприємствами-постачальниками послуг) становитиме ефективне інформаційне джерело для бази даних кредитних історій, оскільки ЄРЦ забезпечує облік (у єдиному реєстрі платників) даних з нарахувань і заборгованостей, що передаються постачальниками житлово-комунальних послуг і енергоносіїв, а також облік своєчасності сплати споживачами за отримані послуги за кожним єдиним особовим рахунком в розрізі видів послуг.

При цьому слід зазначити, що для бюро кредитних історій важливою є лише інформація щодо суми і терміну заборгованості з оплати комунальних та інших послуг, яка міститься в єдиній базі даних ЄРЦ. Отже, за запропонованого підходу співпраця бюро кредитних історій з ЄРЦ полягатиме у інформаційному обміні між цими структурами, аналогічно відпрацьованій технології передачі інформації ЄРЦ за замовленням відділів субсидій, необхідної для визначення кола споживачів послуг, які мають право на отримання субсидій при сплаті за енергоносії та житлово-комунальні послуги. Окрім того, ВАТ “Мегабанк” має накопичений практичний досвід надання доступу до єдиної бази даних всім організаціям з прийняття платежів населення, за умови, що технічну сторону цього доступу – проведення каналів зв’язку – забезпечують самі ці організації.

Отже для реалізації запропонованої технології коло користувачів (комунальні підприємства, пункти прийому платежів, БКІ, відділ ЄРЦ ВАТ “Мегабанк”, постачальники послуг) та схема обміну даними за платежами повинні бути такими, як на рис. 2.

Реалізація запропонованої схеми обміну даними за умови укладення договору бюро кредитних історій з ВАТ “Мегабанк”, окрім розробки надійних каналів зв’язку між бюро кредитних історій та базою ЄРЦ, вимагає розробки автоматизованої технології доступу до цієї бази. В межах наукової роботи запропоновано автоматизовану технологію використання бази даних ЄРЦ як інформаційного джерела для проведення скоринг-аналізу та формування кредитних історій фізичних осіб. Розроблено архітектуру та функціональну структуру програмно-інформаційного модуля для обміну інформацією про клієнтів за допомогою мережі Internet; допоміжне програмне забезпечення, зорієнтоване на спрощену процедуру збереження та передавання даних; алгоритми підготовки та організації застосування отриманих результатів.

Після оформлення анкети позичальника – фізичної особи за показниками бюро кредитних

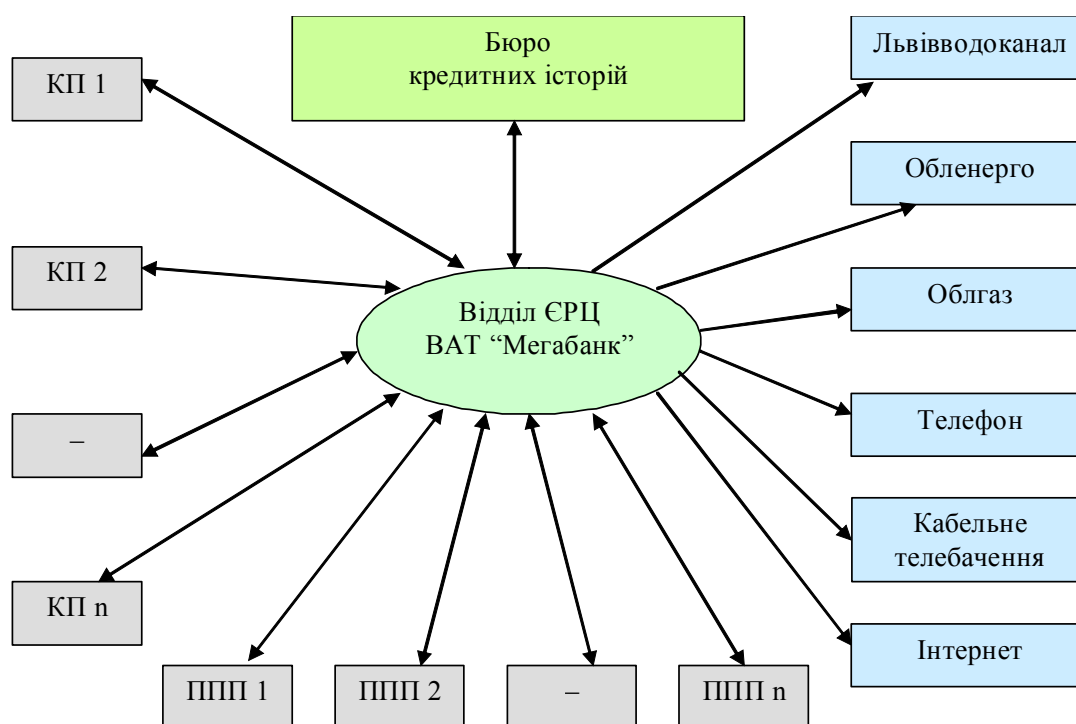

Рис. 2. Схема обміну даними за платежами

історій, технологією передбачено автоматичне додавання до анкети показників з ЄРЦ стосовно цього клієнта. Відтак, кінцевим результатом є загальна оцінка платоспроможності клієнта за даними бюро кредитних історій та за даними Єдиного розрахункового Центру. Оскільки для розрахунку ризику позичальника необхідні тільки два показники – сума та термін заборгованості, інші показники бази ЄРЦ повинні бути захищеними від доступу.

Запропонована автоматизована технологія передбачає занесення результатів анкетування в базу даних у вигляді url-адреси. Для кожної анкети url-адреса формується в хаотичному порядку і забезпечує надійний захист інформації.

Висновки. Отже, вивчення та аналіз сучасних підходів до шляхів мінімізації банківських кредитних ризиків та збільшення доходності банків дозволив дійти висновків:

- відсутність системи накопичення, зберігання та використання кредитних історій в кредитному процесі українських банків призводить до накопичення безнадійних боргів та суттєвого подорожчання кредитів. В результаті банки замість довгострокових кредитів, які сприяють розвитку бізнесу, вважають за доцільне надавати короткострокові неефективні кредити;

- одним з критеріїв оцінки кредитоспроможності позичальника однозначно повинен стати показник своєчасності погашення заборгованостей за

комунальні та інші послуги, а наявність відомостей про це – першим позитивним кроком для отримання кредиту. За умови урахування в скоринг-аналізі цих показників, навіть якщо позичальник звертається в банк за кредитом вперше, можна вважати, що він уже має відкриту початкову кредитну історію. Для клієнтів такий підхід буде водночас стимулом вчасно оплачувати свою заборгованість за комунальні та інші послуги;

- використання бази даних ЄРЦ ВАТ "Мегабанк", як одного з інформаційних джерел для формування бази даних кредитних історій є можливим, доцільним та ефективним, оскільки суттєво підвищить ефективність кредитного процесу банків, розширивши підконтрольну сферу платежів потенційного позичальника;

- впровадження в банківську кредитну практику запропонованої автоматизованої технології надасть нові можливості в удосконаленні рейтингової оцінки кредитоспроможності фізичних осіб, сприятиме зниженню кредитного ризику внаслідок підвищення адекватності оцінки кредитоспроможності позичальника – фізичної особи, забезпечить організацію стосунків між клієнтом і банком на принципах прозорості і взаєморозуміння, сприятиме формуванню позитивного іміджу добросовісних позичальників, зміцненню їх ділової репутації та інвестиційної привабливості.

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ІСПАНІЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

1. Закон України "Про інформацію" від 2 жовтня 1992 року N 2657-XII (нова редакція 2011 р.)
2. Закон України "Про організації формування і звернення кредитних історій" від 23 червня 2005 року N 2704-IV.
3. Закон України "Про кредитні союзи" від 20 грудня 2001 року N 2908-III
4. Ананко С. Д. Бюро кредитних історій, як суб'єкт кредитного процесу // Банкір. – 2007. – №7. – С. 15–18.
5. Гриньова Н. П. Проблеми та перспективи структурної перебудови банківської системи України // Фінанси України. – 2008. – №1. – С. 94. – 100 с.
6. Грюнинг Х. ван, Братанович С. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском / Перевод с англ.: вступ. сл. д.е.н. К.Р. Тагирбекова. – М.: Издательство "Весь мир", 2007. – 304 с.
7. Деркач І. М. Кредитна історія: що це і чому це Вас стосується? // Банківський менеджмент. – 2006. – №3. – С. 32. – 35 с.
8. Кириченко О. С. Управління ризиками у сфері банківського споживчого кредитування // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – №4. – С. 82. – 90 с.
9. Кугаткін Ю. Г. Бюро кредитних історій. Забезпечення конституційних прав і свобод фізичних осіб при організації формування та обігу кредитних історій // Юридичний журнал. – 2008. – №6. – С. 49. – 52 с.
10. Лозинський Р. О. Бюро кредитних історій в Україні // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №5. – С. 60. – 63 с.
11. Новик А. Г. Використання скорингових моделей в умовах невизначеності та ризику споживчого кредитування // 2007. – № 7–8. – С. 86. – 90 с.
12. http://zn.ua/ARCHIVE/prava_kreditorov_informatsionno-analiticheskaya_zapiska-60443.html
13. <http://bank.gov.ua/Publication/others/zelenakniga.pdf>
14. www.fitchratings.com/

Стаття надійшла до редакції 16.11.2012

УДК 373.66

Наталія Зайченко, кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ІСПАНІЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

У статті здійснюється аналіз розвитку теорії соціальної педагогіки в Іспанії у першій половині ХХ ст. Виявлено соціально-педагогічні ідеї окремих іспанських науковців, обґрунтовано їх внесок у розвиток світової соціально-педагогічної теорії.

Ключові слова: теорія соціальної педагогіки, історія соціальної педагогіки, соціально-педагогічні ідеї, соціальне виховання.

Лит. 5.

Наталья Зайченко, кандидат педагогических наук,
докторант кафедры социальной педагогики и информационных технологий в образовании
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ СОЦИАЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ ИСПАНИИ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ ХХ В.

В статье осуществляется анализ развития теории социальной педагогики в Испании в первой половине ХХ в. Очерчены социально-педагогические идеи некоторых испанских исследователей, обоснован их вклад в развитие мировой социально-педагогической теории.

Ключевые слова: теория социальной педагогики, история социальной педагогики, социально-педагогические идеи, социальное воспитание.

Natalia Zaychenko, Ph. D. (Pedagogic),
Doctoral Student of Social Pedagogic and Educational Information Technologies Department
National University of Bioresources and Nature of Ukraine, Kyiv

DEVELOPMENT OF THE THEORY OF SOCIAL PEDAGOGY IN SPAIN IN THE FIRST HALF OF XXth CENTURY

Development of the theory of Social Pedagogy in Spain in the first half of XXth century has been analyzed in the article. Some social and pedagogical ideas in the Spanish social scientist's works have been revealed by the author.

Key words: theory of social pedagogy, history of social pedagogy, social and pedagogical ideas, social education.

Постановка проблеми. Формування модерного дискурсу соціальної педагогіки відбувалося у полілозі культур. В європейській соціальній теорії першої половини ХХ ст. здійснювався пошук предметного поля соціальної педагогіки і соціальної роботи,